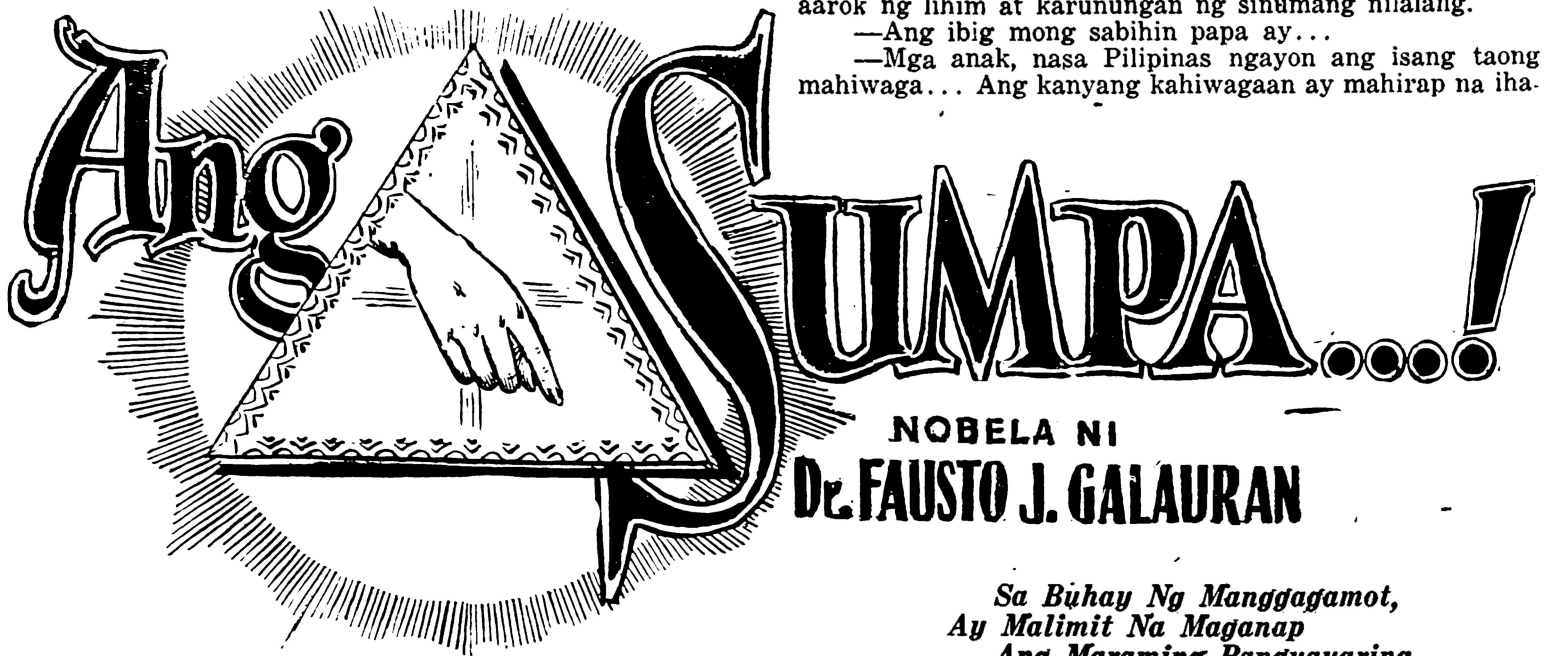

(Ika 15 Labas)

mga bagay na nangyayari sa ibabaw ng lupa na hindi na-aarok ng lihim at karunungan ng sinumang nilalang.

—Ang ibig mong sabihin papa ay...

—Mga anak, nasa Pilipinas ngayon ang isang taong mahiwaga... Ang kanyang kahiwagaan ay mahirap na iha-

NOBELA NI Dr. FAUSTO J. GALAURAN

*Sa Buhay Ng Manggagamot,
Ay Malimit Na Maganap
Ang Maraming Pangyayaring
Di-abot Ng Kuro't Hagap.*

ANG MASAKIT na sinabi ni Crispin ay tila dinam-dam ni Cristina. Nguni't ang matandang propesor ay napangiti lamang sa sarili. May katuwiran at may dahilan nga si Crispin na magsalita ng gayon, sapagka't nahalatang-halata ang kanyang pagkayamot at pagkamuhi sa lalaking mahiwaga na kung magsalita at kumilos ay tila isang nag-uutos, tila isang makapangyarihang panginoon.

Kaya't sa loob ng asakyan, samantalang sila'y pabalik sa ospital ay hindi na nakapagtimpi si Crispin. Naibulalas din niya ang sama ng loob.

—Para sa anin, —ang pagtatanggol naman ni Cristina. —ay wala akong makitang dapat ikabahala kay Andy. Bakit kayo labis na nababalisa sa panghihimasok sa kanyang kalagayan...? Kung hindi siya ang nasawi at ibu, bakit kayo magpupumilit...? Di salamat na nga at hindi siya...

—Hindi mo kami nauunawaan, Cristina... —ang giit ni Crispin. —Ang aming nais na ipagtanggol ay ang aming paniniwala, hindi ang hangad na siya'y pagpumilitan. Hindi mo ba narinig ang kanyang parunggit sa harap ng iyong ama at ng mga maginoong kasama natin kangina? Akala raw niya ay may hustong gulang na tayo at kaisipan upang sapantahaing siya ang nabaril gayong siya ay kaharap natin... Hindi ba isang insulto iyan?

—Nguni't bakit nga naman ninyo pinipilit na siya gayong kaharap natin at kausap. Kung siya ang iyong inopera, ano't makalalakad siyang halos katulad ng isang walang karamdaman?

—Iyan nga ang nais naming siyasatin, Cristina. Bakit?... Higit sa lahat, ako ang lumalabas na alanganin. Ako'y may inopera, tinistis ko, inilagay ko sa isang maputing silid, binantayan, at pagkatapos ay... pung... na-walang parang bula.

Napangiti tuloy ang matanda sa pakikinig sa dalawang nag-uusap. Pailing na pinitik ang abo ng kanyang tabako at saka bumuntong hininga.

—Kung susundin nga naman ang sadyang kalakaran ng panggagamutan, Crispin, ay lalabas na kakatuwa ang ating ipilit na siya nga ang lalaking napahamak. Saang lupalop sa sandaigdig nakakita ka ng isang malubha, gutay ang himaymay ng puso, patawirin, na pagkatapos ng anim na oras ay makita mong nakatayo, malakas, walang bakas ng anumang karamdaman? Gunigunihin na lamang ay masasabi mong hindi mangyayari. Datapuwa't ang nasa isip ko'y ang sinabi ng doktor na iyan kay Cristina. Maraming

nap ng lutas at masasabing hindi kayang tarukin ng isip ng tao... Alin sa dalawa, siya ang nabaril, na-opera, at tumakas sa ospital sa bisa ng isang makapangyarihang lakas o magnetismo at siya ring gumamot sa kanyang sarili ng isang karunungan siya lamang ang nakakaalam, o kaya'y talagang hindi siya at ibang tao ang nasawi at nakamukha lamang niya...? Ang una ay mahirap paniwalaan at kung pilitin man nating paniwalaan ay kailanganing maniwala tayo sa kababalaghan, sa milagro, o kaya'y sa pag-aakalang siya'y... hindi nga tao.

—Pinalalaki ninyo ang sunog, —papiksi tuloy ni Cristina na naupo pang mabuti sa likmuan. —Iyan ang hirap sa inyo. Isang bagay na walang kakuwenta-kuwenta ay pinagkakaabalahan ng inyong pag-iisip. Sino naman ang maniniwala sa milagro? Ang masasabi ko'y napagkamanan siya, hindi siya, hindi siya ang iyong inopera Crispin, at tapus ang kuwento.

—At ang damit...? Ang damit na basa at tigmak ng dugo?...

Hindi na siya nasagot ng alin man sa mag-ama sapagka't nasa harap na sila ng pagamutan. Bumaba si Crispin at talagang aanyayahan sana ang mag-ama nguni't nagpauna na si Doktor Mendoza sa pagsasabing siya'y kailangan nang umuwi upang maghanda sa pagtungo sa klase ng kanyang mga tinuturuan.

Ang mahiwagang nangyari sa loob ng ospital ay di naman ikinalat ng mga pahayagan. Ang mga reporter na nagtungo sa pagamutan upang kumuha ng balita ay nakatagpo ng mga kawaning ayaw magsalita ng anuman. Ang pulisya ay gayun din. Sapagka't wala ang nabaril, wala namang nagsasakdal, at walang makuhang hustong ulat, ay nagkikibit lamang ng balik at sa mga kinatawan ng pahayagang nagtatanong...

—Ang ibig ninyong sabihin, —ang giit pa ng isang reporter, —ay hindi tutoo ang balitang may nabaril sa tahanan ni Doktor Andador del Mundo, at tinistis sa ospital?

—Bakit hindi kayo magtanong sa ospital? —payamot tuloy ng pinuno ng pulisya. —Ang tutoo'y sinabi nilang mayroon silang inopera sa buong magdamag na isang taong patawirin dahil sa tinamaan ng punglo sa puso, nguni't nang aking siyasatin ay wala daw...

—Baka kaya sila nananaginip lamang o ang maninistis na iyan ay nagpapasikat lamang?

—Sapagka't walang ulat, walang taong inopera, walang makuhang tala maliban sa itinitik ng nars sa sala de operasyon, paano tayo makapaniniwala?

—Aba, ngayon lamang tayo nakarinig ng ganyan? Ang ospital namang iyan ay kilala at di maáaring magsinungaling o magpasikat pa... At sa mga narses, ano po ang inyong nakuhang ulat?

—Ang sabi ng pinunong nars ay wala silang masabi, sukat ang nawala ang maysakit...

—Tsip, —ang sabad ng isang reporter na kaharap. —Mag-ingat kayo. Baka iyan ay isang krimen...

—Krimen?... —pataas-kilay pang tanong ng pinuno ng pulisya.

—Nawala ang inopera... Hindi kaya namatay sa operasyon dahil sa kapabayaang o nagkaroon ng di mabuting pagtistis? At upang matakpan ang kamalian ng ospital na iyan ay itinago nila ang bangkay. Kailangan ang isang pagsisiyasat, Tsip...

Matagal na hindi nakakibo ang kaharap na pinuno... Nakagat tuloy ang puno ng tabakong hinihitit at saka napaligon sa reporter na bumanggit ng alalahaning yaon.

Magawa kaya ng mga siruhano ang gayon?... Si Doktor Crispin Miresol ay isang bantog na maninistis sa ospital. At kung sakaling namatay sa operasyon, ano ang pananagutan ng tumistis? Ito'y agaw-buhay na sa tama
(Sundan sa pahina 53)

di sabihin kay Raul ang kinasapitan mo. Alam kong hindi siya magwawalang bahala.

—Kaya ako naparito, mahal ko, ay upang kaunin ka, kayong magina at bigyan ng pangalan ang ating supling, —nagmamakaawa si Raul.

—Sapagka't naawa ka. Dahil nahihiya kang talikuran ang tungkuling ikaw ang dapat umaako. Hindi, Raul, hindi na. Alangan kami sa inyo. Mahirap kami gaya ng sabi ng Mama mo, hindi ba? —basag ang tinig ni Nelya.

—Sapagka't iniibig kita, Nelya. —taos sa pusong agaw ni Raul. Sapagka't sa simula pa lamang ay talagang nakahanda akong pagagutan ang lahat dangan lamang at nagkaroon ng mga balakid. Mabubuhay tayo sa sarili kong si- kap kung subyang sa iyong ka- looban ang kayamanan namin. Matitiis kong mawalan ako ng mamananin, matitiis kong mamu- lubi at magbatak ng sariling mga bisig huwag ka lamang mawawa- la sa akin, Nelya. Sapagka't hi- git ka sa lahat ng kayamanan pa- ra sa akin. Pupuntahan namin ang ingkong ngayon at bukas ay sabay-sabay na kaming kakaon sa iyo.

x x x

Katulad nang dati ay maagang nagising si Luding. Napangiti si- ya nang mamulatan si Nelyang ayus na ayos na.

—Magandang umaga sa inyo,— bati nitong masaya.

—Pinakamagandang umaga sa iyo,—gantung bati niya. —Han- dang-handa ka na pala.

—A, e oho. Maaga ho silang darating.

May kinuha si Luding sa kani- yang mesita. Isang malaking ba- lutan. —Nelya, ito ang gamitin mo para sa iyong anak.

—Naku, e maraming salamat ho, —hindi magkamtututo si Nel- ya sa pagbubukas ng balutan. — O!—bulalas nito pagkakita sa kung ilang dusenang lampin, mga bigkis at baru-baruang pawang nabuburdahan.

Hawak ni Nelya ang mga ito nang bumaling kay Luding. — Nguni't kayo paano?

Natawa si Luding. —Patay nang isilang ang anak ko, naka- limutan mo na ba?

—Hindi ho, ang ibig kong sa- bihin ay — kung magkakaanak kayong muli e di bibili pa kayo, —hindi malaman ni Nelya ang sa- sabihin upang pagtakpan ang ka- niyang kabiglaanan.

Hinawakan ni Luding sa kamay si Nelya. —Ibig kong iyan ang gamitin mo para sa iyong anak. Parang alala ko sa iyo. Hu- wag mo akong alalahanin. Kung ako'y magkakaanak na muli ay ipaghahanda ko ng iba.

Hindi napigilan ni Nelya ang kanyang damdamin. Hinalikan niya sa pisngi si Luding. —Ma- raming salamat sa inyo, Aling Luding. Idadalangin kong lagi ang pagkakaroan ninyong muli ng anak.

May nadadamang kaligayahan si Luding nang ihatid niya ng huling tanaw si Nelya nang uma- lis itong kasama si Raul at ang kanyang ingkong.

WAKAS

ANG SUMPA...! (Buhat sa pahina 25)

ng punglo. Sukat ang sabihing namatay sa oras ng pag- tistis at wala na...

—Kung sa bagay,—giit pa rin ng isang reporter. — Nguni't nasaan ang bangkay? Bakit nila itinago at sina- bing nawala? Aba, ang bangkay ng isang tao ay hindi pa- rang kasangkapang naitatago ng lihim... Sa bangkay maaaring matuklasan ang anumang nakatagong sanhi ng kamatayan...

—Iyan ang tutoo... —ang patango-tango pang wika ng pinuno ng pulisya. —Nguni't ayon kay Doktor Mira- sol, ang kanyang inopera ay si Doktor Andador del Mundo.

—Ang bantog na manunuklas? —ang panabay ng mga reporter.

—Oo, mga kaibigan... Nguni't ang doktor na iyan ay natagpuan namin sa kanyang tahanan na malakas pa sa amin.

—Napagkamalan kung gayon... Samakatuwid, buo pa rin ang aking hinala na iba ang inopera, namatay, at... nawala ang bangkay...

Biglang nagtindig ang puno ng pulisya. Inihagis ang upos na hinihitit, kinuha ang kanyang sumbrero at saka binalingan ang mga reporter na nagkakagulo sa kanyang tanggapan.

—Binigyan ninyo ako ng landas na aking dapat taha- kin,—ang patangotangong wika. —Kung tutoo ang sinabi ng nars na nagbabantay na may binantayan siyang malub- ha; kung tutoo rin ang ulat ng nars sa sala de operasyon

na mayroong taong inopera, saan naroon ang taong iyan?... Maging ito'y patay o buhay ay dapat nilang ipakita sa akin bilang pinuno ng pulisya.

—Sasama kami sa inyo, tsip...—at nagsisunod na rin ang mga kinatawan ng pahayagan.

Dumaan ang maghapon... Sa-loob naman ng taha- nan ni Doktor Mendoza ay hindi na napag-usapan ang tung- kol kay Andy. Maghapon ang matanda na nasa loob ng kanyang tanggapan sa paaralan ng panggagamot. Si Cris- tina naman, pagkapanggaling sa paaralang pinapasukan ay

“Ako’y matipuno at malakas;
Umiinom ako ng SENYORITA!”

Makrema at masaganang gatas condensada marka Senyorita ay pinalalakas at pinagiging matipuno ang katawan! Simulan sa Senyorita ang inyong sanggol!

Pisaganain ang inyong pag- kain sa pamamagitan ng gatas condensada marka Senyorita. Manam para sa kape o sa mainit na tsokolate. Gumamit araw-araw ng malinamnam at masaganang Senyorita!

MILKMAID
SWEETENED CONDENSED MILK

MM-1-53

Lagumabad na sa loob ng hardin at inaliw ang sarili sa pagbabasa ng isang nobelang Ingles...

Kung ang ama'y nababahal sa nangyari, si Cristina naman ay lalong naging masigla at panatag. Ang kanyang pagkabatid na si Andy ay malakas at napagkamaan lamang, ay nagduiot sa dalaga ng kasiyahan. Aywan niya kung bakit habang lumalaon ay tila lalong nalalapit ang kanyang kalooban sa binatang dayuhan. Ang katauhan ni Andy na kung magsalita ay buong-buo ang pagtitiwala sa kanyang sarili, ay nakaakit ng pagtingin...

Pusong bata palabasa, at kasalukuyang tinutubuan ng bagong damdamin, kung kaya't habang lumalaon ay lalong nararagdagan ang kanyang pananabik na may kalakip na paghanga at pagtingin kay Andy.

Lalong gumaganda ang dapit hapon kung naririto ka sa hardin,—ang kanyang narinig na wika sa likuran.

Napaigtad ang dalaga at biglang binalingan ang nagsalita at nang makilala'y dali-daling tumayo at sumalubong.

—Andy...

—Hindi ba ako nakakaabala sa iyong pagbabasa? —masayang wika ng binata sa dalaga.

—Iyan na nga ba ang ikinakaba ng aking dibdib. Tila may bumubulong sa akin na darating ka...—nakatawang tugon.

—Salamat, Cris.

—Maupo ka... Andy, kumusta?... Inaakala kong hindi ka naman labis na nagalit sa kapangahasan ni Crispin na pumasok sa iyong silid?

—Bakit ako magagalit, Cris?... —nakatawang pakli na tinapik pa ang palad ng dalaga na kanyang hawak-hawak.

—Iyan ang ibig ko... Magsiyasat... Kailangang siyasatin ang isang suliranin upang matagpuan ang lunas...

—Mukhang nagalit ka... iyan ang hinala ng aking ama...

—At iyan ang sanhi ng aking pagparito ngayon, Cris. Hihingi ako ng pagpapaumapnin sa aking kabiglaanan kangingan umaga. Hindi na ninyo tuloy nakuhang paunla-kan ang aking mesa ng agahan.

—Hindi sa gayon, Andy... Ang tutoo, malaman lamang namin na ikaw ay ligtas sa panganib ay nasisiyahan na kami.

—Cris,—ang mahinang wika ni Andy.—Habang lumalaon ay natutuklasan kong mahirap nga pala ang nag-isa... Kailangan ko ay isang kaluluwang makapagtutis sa aking... kakaibang ugali. Isang nakatatap ng aking...

—Isang alila o isang katiwala ang ibig mo?... —at pangiti pang itinaas ang kilay.

—Hindi, isang karamay sa hirap at ginhawa, isang kaluluwang magiging karugtong ng aking buhay...

—Uy, romantiko...

—Hindi ako nagbibiro, Cris... Namalas ko sa iyo ang isang pusong maawain, isang kaluluwang walang pakunwari, isang katauhang marunong magtanggol sa mga bintang, pula, at pansin sa isang minamahal at hindi nakikinig sa sinasabi ng iba kundi sa ibinubulong ng kanyang puso... Kaya't kaya't...

—Ano ang ibig mong sabihin, Andy?...

—Minamahal kita, Cris... At nais kong hingin ang iyong kamay sa iyong ama...

—Tutoo ba ang sinabi mo, Andy?...

—Inaakala mo kayang ako'y nagbibiro?...

Sasagot sana si Cristina nguni't napansin niyang tila may lumalakad na palapit sa kanila.

—Papa...—ang kanyang tawag nang ito'y malapit.

—Cristina, aba, Doktor del Mundo... narito pala kayo?

—Magandang hapon, propesor...—ang wika ng binatang manggagamot.

—Ako'y magpapaalam sana sa aking anak... Nguni't yamang narito kayo ay hindi masamang magbalita tungkol sa nangyari ngayon. Ang direktor ng ospital ay tumawag sa akin at tila sila'y mahigpit na sinisiyasat tungkol sa isang krimen.

—Krimen?... Anong krimen iyon, propesor? —ang tanong ni Andy.

—Ipinalalabas daw ng pulisya ang bangkay o ang katawan ng inopera sa pagamutan. Sa ulat ng sala de operasyon ay may ipinasok at tinistis sa silid ng tistisan. Ayon sa ulat ng pulisya ay may ipinasok na isang taong nabaril at malubha. Dahil sa hindi mailabas ang katawan ng maysakit, ang buong ospital ay nasa ilalim ng pagsisiyasat.

—Isang malaking eskandalo!... —ang namutawi sa bibig ni Cristina.

—Oo, iha... Ang ospital na iyan ay tumanda na sa matapat na paglilingkod sa bayan. Ngayon ay kakaladkarin ng mga pahayagan ang pangalan nito sa isang mahiwagang pangyayaring hindi madalumat ng isip ng tao...

—Nguni't papa... Paano ang...

—Kung sila'y may inopera, daan ng katwiran na ilabas ang taong inopera kung ito'y buhay; o kung namatay naman sa sala de operasyon, bakit nila itatago, ililihim at ipagkakaila? Lumalabas na may kasalanang dapat huwag ipagmakainagay... Iyan ang malubhang suliranin ng ospital...

Matagal na hindi umiimik si Andy, nguni't nakangu-ot ang noo at nagtitiim ang bagang.

—Ano ang palagay mo, Andy? —tanong ni Cristina na napakapit sa bisig ng binata.

—May katwiran ang pulisya na humanap ng "corpus delicti"... Kung sila nga naman ay may inopera nasaan ang inoperang iyan? Kung namatay, bakit nga naman itatago ang bangkay kung walang nangyaring dapat na ilihim...

—Nalalagay ang ospital sa masamang pangalan ngayon,—hinagpis ni Cristina.

—Buweno, maiiwan ko muna kayo, doktor... —at kinamayan ni Doktor Mendoza si Andy.—Magtutungo lang ako sa ospital at titingnan ko kung ako'y may magagawang tulong...

Matagal nang nakaalis ang matandang propesor ay hindi na nagbalik ang kasiglahan ni Andy sa pag-uusap nila ng dalaga. Madalas na makita ni Cristinang nakatungo at nakatitig sa lupa na tila may malubhang bagay na iniisip.

—Andy... bakit?... Tila nawalan ka ng sigla...?

—Tungkol sa... tungkol sa ibinalita ng iyong papa...

—Inaakala mo kayang hindi nila malalabasan ang suliranin iyon?...

—Maáari, Cris... Maaáari...—at saka marahang tumayo sa pagkakaupo.

—Nguni't paano? Sino ang sasaksi sa kanila na magpapaliwanag sa nangyari?

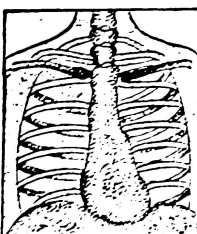
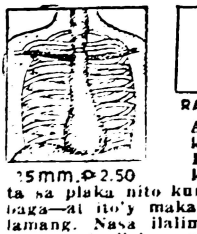
Tinapik ni Andy ang palad ng dalaga at saka masuwong hinagkan...

—Ipinangangako ko sa iyo na iurong ng pulisya ang kanilang pagsisiyasat. Sabihin mo sa iyong ama na pumanatag at walang mangyayaring anuman... Ang ospital ay magpapatuloy sa kanyang magandang pangalan...

—Paano ang iyong gagawin, Andy...?

—Ako ang bahala... Magtiwala ka sa akin...

(ITUTULUY)

RAYOS X DENTAL ₱1.00

Ang larawan ng dibdib na kuno sa pamamagitan ng Rayos-X ay tiyak sapagka't malinaw na makikita sa plaka nito kung may sirang inong baga—al ito'y makakamit sa murang hataga lamang. Nasa ilalim ng pagsusuri ng mga tanyag at kilalang manggagamot na espesyalista sa TUBERCULOSIS. Dr. J. Ortades

4"X5" - ₱5.00

SAN VICENTE CLINIC
401 SAN VICENTE MANILA

Direktor (Nagsanay sa Unibersidad ng Madrid, Vienna, Londres at Estados Unidos.)